

Využití softwaru IBM SPSS v aplikovaném výzkumu zaměřeném na mladé lidi

ONDŘEJ BÁRTA

freelance researcher
and consultant

YOUTH
AND YOUTH POLICY
RESEARCH

Cíle

Poskytovat organizacím pracujícím s mladými lidmi informace zásadní pro další rozvoj jejich činnosti

Řešení

Analyzovat data z nejrůznějších kvantitativních zdrojů (vlastní survey, datové zdroje klientů, datové zdroje statistických úřadů a oficiálních agentur apod.)

Produkt

IBM SPSS Statistics

Motto

„IBM SPSS umožňuje provádět široké množství statistických operací, a dále tyto operace upravovat i za pomoci syntaxu. Jedná se o velmi variabilní nástroj analýzy dat.“

Ondřej Bárta je výzkumníkem a konzultantem na volné noze, a působí zejména na evropské úrovni od roku 2011. Jeho výzkumné projekty se zaměřují na mladé lidi (nejčastěji 13-35 let) napříč nejrůznějšími kontexty, jako jsou:

- politická participace,
- neformální vzdělávání,
- mobilita,
- dobrovolnictví,
- veřejné politiky zaměřené na mladé lidi,
- nebo evaluace politik a projektů.

Zásadním aspektem aplikovaného výzkumu v této oblasti je hluboká a detailní analýza dat na straně jedné, a přehledná a dobře strukturovaná prezentace dat klientům a mnohdy také veřejnosti na straně druhé. IBM SPSS je vhodným softwarem pro detailní analýzy datových zdrojů, a to i zdrojů velmi rozsáhlých jak počtem jednotek v analytickém souboru, tak i počtem proměnných obsažených v datech. Variabilita výstupních dat umožňuje dobře skloubit jak prvotní potřebu detailního porozumění datům, tak i následně nutnost přehledně prezentovat výzkumná zjištění.

IBM SPSS umožňuje vstup dat v nejrůznějších formátech, kontrolu dat před započítáním analýz, úpravu vzorku za pomoci vážení, a také uchování všech kroků analýz ve formě syntaxu. Výše zmíněný IBM SPSS syntax umožňuje

Více případových
studií naleznete na

www.acreea.cz/reference/

nejen uchování analytických postupů, ale také jejich replikování v případě opakovaných průzkumů za použití stejného dotazníkového nástroje, nebo také snadnou orientaci v provedených analýzách v případě opětovných analýz stejného vzorku. Analytické penzum je potom dostatečně široké na nejrůznější kvantitativní designy, jako jsou:

- pre-test a post-test studie mapující dopady dané intervence na určitou populaci respondentů,
- panelové studie obsahující několik na sebe navázaných sběrů dat od stejné populace respondentů,
- nebo jednorázové randomizované studie napříč několika státy.

V praxi jde například o evaluaci vzdělávacích kurzů formou pre a post testů, dlouhodobé sledování dopadů mobilizačních projektů na mladé lidi, nebo průzkumy mezi mladými lidmi napříč Evropskou unií navázané například na politické priority v oblasti mládeže.

V aplikovaném výzkumu je potom možné použít jak silné nástroje parametrické statistiky, tak i procedury vhodnější pro menší vzorky, jako jsou neparametrické testy, které jsou užitečné zejména v případě evaluace vzdělávacích aktivit menšího rozsahu. Vážení vzorku potom umožňuje pracovat například s mezinárodními daty smysluplně a s co největším navázáním výstupů na kontury základních populací, ale je opět vhodné i v případě vzdělávacích aktivit u kterých známe charakteristiky základního souboru.

Jednorozměrné analýzy nám poskytují vhled do základních charakteristik mladých lidí ve vzorku a jejich odpovědí. Příkladem může být například subjektivní hodnocení neformálně-vzdělávací mobility mladého člověka v zahraničí (například výměna mládeže), kdy jednoduše zjistíme, že mladí lidé jsou k těmto pobytům velmi pozitivní a rádi je také doporučí svým vrstevníkům.

Bivariační analýzy potom pomohou upřesnit rozložení daných charakteristik napříč zkoumanou populací. Například v průzkumu zaměřeném na oblast služeb pro mladé lidi v rurálních oblastech odhalíme, že mladí lidé žijící ve venkovských oblastech mají v průměru méně kontaktu s pracovníky s mládeží než jejich vrstevníci z městských oblastí.

Multivariační analýzy následně umožňují rozkrýt koncepty skrývající se pod jednotlivými odpověďmi. Například mezinárodní průzkum mezi mladými lidmi lze analyzovat s ohledem na to, jak mladí lidé subjektivně vnímají úroveň venkovských oblastí ve své zemi. Z takové analýzy nám potom vyjdou skupinky zemí, které můžeme označit jako „nejlépe rozvinuté“, „dobře rozvinuté“, „nadprůměrné“ a „průměrné“, a takto uskupené země mohou posloužit k dalším analýzám, které detailněji ukáží na aspekty, které mladí lidé vnímají v rurálních oblastech jako problematické.

Mezi nejzásadnější analýzy se potom v našich aplikovaných výzkumech mladých lidí objevují následující procedury:

- deskriptivní analýzy včetně třídění
- kontingenční tabulky
- korelační matice a analýzy
- regresní analýzy
- faktorové analýzy
- seskupovací (clusterové) analýzy